

G E H E I M

HERORIENTERING DER COMMUNISTISCHE WERELDVREDESBEWEGING.

S A M E N V A T T I N G.

De leiding van de communistische Wereldvredeesraad (WVR) zet haar pogingen voort de moeilijkheden te boven te komen, welke naar aanleiding van de november-gebeurtenissen in Hongarije binnen de Wereldvredeesbeweging waren ontstaan.

In de eerste plaats tracht zij dit doel te bereiken door de aandacht te richten op die punten, waarover nagenoeg eenheid van opvatting bestaat bij de verschillende nationale vredesorganisaties. Daarbij wordt in Europa allereerst gedacht aan het vraagstuk der Duitse herbewapening.

In de tweede plaats overweegt de WVR-leiding, rekening houdend met de specifiek-nationale mogelijkheden en moeilijkheden der landelijke vredesbewegingen, het wereldvredeeswerk te decentraliseren door naast het hoofdbureau (gevestigd in Wenen totdat, op 3 februari j.l. de Oostenrijkse regering alle verdere activiteiten hiervan in haar land verbood) regionale centra te stichten. Dit plan kon tot dusver evenwel niet worden uitgevoerd, wellicht mede ten gevolge van het feit, dat de gemoederen binnen de WVR nog niet geheel zijn gekalmeerd.

Op 19 en 20 januari vond in Praag een bijeenkomst van Europese "vredes"-functionarissen plaats, waar besloten werd de interne tegenstellingen nog een wijle te "verkennen" voordat de WVR definitief zijn standpunt zal bepalen. Voorlopig zullen daarom geen nieuwe initiatieven worden genomen, doch zal de activiteit der Wereldvredeesbeweging - met name in Europa - beperkt blijven tot het Duitse vraagstuk (waartoe o.m. de strijd tegen de West-Duitse herbewapening behoort) en de actie tegen de kernwapens.

De Praagse meeting werd van Nederlandse zijde bijgewoond door M.B. MINNAERT-COELINGH, lid van het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vredesraad (NVR) en vertegenwoordigster van het Nederlandse Actiecomité voor Europese Veiligheid (voorheen: actiecomité tegen de West-Duitse herbewapening "Dat Nooit Weer") bij de "Mouvement international pour la solution pacifique du problème allemand".

G E H E I M

HERORIËTERING DER COMMUNISTISCHE WERELDVREDESBEWEGING.

Terugblik.

De invloed, welke de Wereldvredezbeweging in de maanden november en december 1956 onderging van het politieke gebeuren in Hongarije en het Midden-Oosten, deed zich ook rond de jaarwisseling en daarna onverminderd gelden.

De communistische leiding der Wereldvredezbeweging zette niettemin haar pogingen voort de interne tweespalt te overbruggen door de punten, waarop de eenheid gehandhaafd bleef, te accentueren.

Daarnaast bleef zij zoeken naar nieuwe onderwerpen, waarop zij de aandacht der "vredesstrijders" zou kunnen richten. Het in december 1956 gerezen vermoeden, dat in dit verband de kwesties van de Duitse eenheid, de West-Duitse herbewapening en een Europees collectief veiligheidsverdrag - voor het eerst na het voorjaar van 1955 - meer aandacht zouden krijgen, werd bewaarheid. Verschillende publicaties in het bulletin van de Wereldvredestraad (WVR) en het blad "Vrede" van de Nederlandse Vredesraad (NVR) maakten dit duidelijk.

Met name de Duitse vredesbeweging beijvert zich - wellicht mede in verband met de komende West-Duitse verkiezingen - daarvoor bijzonder.

Ongetwijfeld ondervindt de WVR bij zijn pogingen om het probleem der Hongarije-oppositie op te lossen nadeel van de "brede" politiek, welke door het Bureau van de Raad tijdens zijn zitting te Parijs in juni 1956 nog eens werd geaccentueerd. Onder verwijzing naar de groeiende internationale ontspanning besloot het Bureau toen de methodiek der vredesbeweging te veranderen, met dien verstande, dat de nationale vredesorganisaties meer zelfstandigheid dienden te verkrijgen bij de oplossing van specifiek-regionale en nationale vraagstukken.

Een en ander moest er toe leiden dat de nationale (communistische) vredesbewegingen zich metterdaad gingen "verbreden" door o.m. zelfs pacifisten in haar gelederen op te nemen en voorts gingen streven naar contact en samenwerking met alle mogelijke andere vredesgroeperingen. Illustratief was in dit verband het artikel, dat de communist

Nico LUIRINK - destijds nog secretaris van de Nederlandse Vredesraad - schreef in "De Waarheid" d.d. 10 augustus 1956, o.m. luidend:

"De Nederlandse Vredesraad heeft nooit op het standpunt gestaan, dat de strijd voor de vrede het monopolie is voor een of andere groepering of partij".

Kennelijk wilde hij met dit laatste de "vredesstrijders" in de lagere CPN-echelons duidelijk maken, dat alle "sectarisme" bij de strijd voor de vrede uit den boze is.

Vooroverleg over een nieuwe methodiek.

De WVR-secretaresse Isabella BLUME, die sinds 4 november poogde de verschillende standpunten binnen de WVR ten aanzien van het Russische optreden in Hongarije met elkaar te verzoenen, besprak eind november met de voorzitter van de Wereldvredesraad, de Fransman JOLIOT-CURIE enige organisatorische kwesties. Vervolgens begaf zij zich naar Moskou, waar zij op 8 december een onderhoud had met de 1e secretaris van de CPSU, N.S. CHROESTSJOV, over "de vooruitzichten van de vredesstrijd" ("Neue Zeit" nummer 51 van 13-12-'56). Waarschijnlijk deed zij hem verslag van haar bespreking met JOLIOT-CURIE over eventuele maatregelen, waardoor de WVR uit zijn huidige impasse zou kunnen geraken. De resultaten van het gesprek met CHROESTSJOV vonden stellig hun weerklank in het interview, dat Is. BLUME de dag na het bewuste onderhoud verleende aan een verslaggever van het Sowjet-Russische blad "Neue Zeit", dat bestemd is voor politieke voorlichting op hoog niveau.

Bij deze gelegenheid betoogde zij o.m., dat tijdens de bijeenkomst van het Bureau van de WVR in Helsinki d.d. 18 november 1956 de eenheid binnen de WVR - ondanks bestaande meningsverschillen - bleef gehandhaafd. Men zou het er in Helsinki over eens geweest zijn, dat de oorzaak van "de Hongaarse tragedie" enerzijds gezocht moet worden in de voortzetting van de koude oorlog en de "blokken-politiek", anderzijds in de fouten van vroegere Hongaarse regeerders.

Volgens het betoog van Is. BLUME zou de in juni aangekondigde wijziging in de methodiek der vredesbeweging (grotere zelfstandigheid op nationaal niveau) thans moeten resulteren in de vorming van regionale centra naast het bestaande wereld-secretariaat. Haars inziens

is de internationale politieke situatie zo ingewikkeld geworden, dat het de WVR moeilijk zal vallen de Wereldvredesbeweging vanuit één centrale te blijven leiden.

Tijdens het interview met "Neue Zeit" kondigde zij aan, dat op 15 december 1956 onder leiding van JOLIOT-CURIE in Parijs een conferentie van representanten der vredesbeweging uit verschillende (Europese) landen zou plaats vinden ter bespreking van praktische maatregelen terzake.

Het feit, dat de conferentie zo spoedig moest plaats vinden na de gebleken repercussies van de kwestie Hongarije op de wereldvredesbeweging, maakt het evenwel waarschijnlijk, dat deze terugslag de directe aanleiding voor de WVR-leiding is geweest zich op korte termijn op de koers van de WVR te beraden. De bewering van Is. BLUME, dat de ontworpen reorganisatieconferentie gehouden zou worden ter uitvoering van de besluiten van juni is vermoedelijk slechts een voorwendsel tegenover de niet-communistische figuren in de Wereldvredesbeweging en "de buitenwacht" om bij hen een in feite niet-bestaande continuïteit in de WVR-koers te suggereren.

In het plan van de WVR tot instelling van "regionale centra" voor de leiding van het vredeswerk in bepaalde gebieden, kan immers tevens een poging worden gezien om te voorkomen, dat het in juni 1956 erkende recht der nationale vredesbewegingen op een "eigen weg" zal ontaarden in een versnippering van krachten, welke strijdig is met de belangen van de Wereldvredesbeweging op internationaal terrein. Dit gevaar is met name aanwezig in de niet-communistische landen.

Waarschijnlijk moet uit de door de WVR-leiding ontworpen organisatorische wijzigingen dan ook worden geconcludeerd, dat de communistische leiders-op-de-achtergrond thans enerzijds zoveel mogelijk hun vóór "Hongarije" ingeslagen koers van openheid tegenover de samenwerking met "andersdenkenden" willen volgen, doch anderzijds willen voorkomen, dat de Vredesbeweging haar karakter als wereldorganisatie verliest.

Bepaalde zeer algemeen aansprekende acties, zoals die tegen de atoombom, zouden daarom ook vanuit het WVR-secretariaat geleid moeten blijven.

Conferentie in Praag.

Op 19 en 20 januari vond in Praag een conferentie van vertegenwoordigers der West-Europese vredesbeweging plaats welke onder leiding stond van de WVR-secretaresse Is. BLUME. Deze meeting moet vrij onverwacht door de WVR-leiding zijn georganiseerd, getuige o.m. het feit, dat een reeds vastgestelde vergadering van het Algemeen Bestuur van de NVR, welke op 17 januari gehouden zou worden, moest worden uitgesteld tot de 24e, omdat het lid M.B.MINNAERT-COELINGH de NVR op de vergadering in Praag diende te vertegenwoordigen. Na haar terugkeer bracht zij in de Nederlandse Vredesraad van haar bevindingen rapport uit.

De impasse in de Wereldvredesbeweging blijkt o.m. nog uit het in Praag genomen besluit voorlopig geen nieuwe initiatieven te nemen met betrekking tot haar program van actie. Wat deze impasse zelf betreft: besloten werd op nationaal niveau de "interne" moeilijkheden aan een nadere verkenning te onderwerpen.

Mogelijk zal in verband hiermede ook het reorganisatieplan - althans voor de duur van deze "verkenning"-niet tot uitvoering worden gebracht.

Wat de activiteit van de Wereldvredesbeweging in de onmiddellijke toekomst betreft, nam men in Praag het besluit de in de laatste maanden herleefde strijd tegen de West-Duitse herbewapening en vóór Europese collectieve veiligheid voort te zetten en daarnaast aandacht te blijven wijden aan acties van een min of meer algemeen en permanent karakter, als die tegen de atoombom. Bij de strijd tegen de West-Duitse herbewapening zou er met name op moeten worden gewezen, dat deze re-militarisatie de vreedzame hereniging van West- en Oost-Duitsland in de weg staat.

- Daarbij -

Daarbij wordt getracht gebruik te maken van ook onder niet-communisten levende bezwaren tegen de benoeming van "Hitler-Generaals" in het leger der Bondsrepubliek en in NAVO-staffuncties, zoals die van Generaal Speidel.

De WVR-leiding beperkt haar activiteit voorshands dus inderdaad tot die punten, waarop "intern misverstand" te vermijden is.

Treffend voor de wijze, waarop de communisten trachten de Hongaarse kwestie dienstbaar te maken aan de propaganda voor het Europese collectieve veiligheidssysteem, was het schrijven, dat de secretaris van het Hongaarse Vredescomité, Katalin BUGAR, blijkens het blad "Vrede" d.d. 24-1-'57 richtte tot de NVR. Daarin spreekt hij de hoop uit dat de vredesbewegingen der andere landen:

"de gebeurtenissen in Hongarije niet zullen gebruiken om de internationale spanning te vergroten, maar integendeel, om een ontspanning te bereiken".

Verder zegt hij:

"indien de gebeurtenissen in Hongarije kunnen bijdragen tot de vorming van een systeem van collectieve veiligheid in de plaats van het Atlantische en het Warschause Pact, dan zullen wij het gevoel hebben, dat wij niet vergeefs geleden hebben, hoe wij ons ook bewust zijn van de smartelijke offers, die wij gebracht hebben".

De ontwikkeling in Nederland.

Ook de meningsverschillen, die zich in de Nederlandse Vredesraad na de november-gebeurtenissen hebben geopenbaard, waren van ingrijpende aard; in de maand januari spitsten zij zich nog toe.

Pogingen van figuren in het algemeen bestuur, als professor MINNAERT en dr. van DOBBEN, om de beide "vleugels" in de NVR - communisten ter eenre, pacifisten ter andere zijde - met elkaar te verzoenen, konden niet verhinderen, dat enkele hunner zich uit de NVR terugtrokken. Zo leidde het optreden der communisten in de Raad tot het bedanken van prof. dr. J.PRESSER en J.J.H. van PROOSDIJ voor het lidmaatschap van het algemeen bestuur en tot het uittreden van Th. VESSEUR en J.WIERSEMA uit het hoofdbestuur.

Een zwaardere slag voor de NVR was in dit verband wel het feit, dat de algemeen (eerste) secretaris drs. W.HOLTLAND in de loop van januari meende zijn functie te moeten neerleggen. Het zou hem zinloos voorkomen zijn taak in de Raad nog langer te vervullen, daar hem duidelijk was geworden, dat de communisten daarin niet voor rede vatbaar zijn, doch star vasthouden aan het standpunt van de communistische partij.

Anderzijds meende de communist Siem SCHOEN vanwege de oppositie in de NVR tegen zijn optreden te moeten bedanken als redacteur van het blad "Vrede". Officieel voerde hij als motief hiervoor het aanvragen van een andere werkkring aan. Hij blijft evenwel lid van het algemeen bestuur.

Tijdens de vergadering van dit bestuurslichaam, welke op 24 januari is gehouden, werd besloten, dat het blad "Vrede" voortaan geredigeerd zal worden door een commissie bestaande uit een vijftal personen, van wie er twee communistisch georiënteerd zijn. t.w. de schrijver Th.U. de VRIES en M.B.MINNAERT-COELINGH. Om te vermijden, dat "Vrede" verwordt tot een blad, waarin de binnen de Raad bestaande geschillen worden uitgevochten, zijn alle conceptartikelen voortaan aan de goedkeuring van deze redactiecommissie onderworpen. Het feit, dat na 4 november 1956 in het blad tegelijkertijd artikelen werden opgenomen van voor- en van tegenstanders van het Russische ingrijpen in Hongarije, zal tot deze beslissing hebben bijgedragen. Niettemin hebben de communisten in het algemeen bestuur zich onder aanvoering van Nico LUIRINK tegen de vorming van de genoemde commissie verzet. Zij vrezen kennelijk, dat hierdoor hun invloed op de samenstelling van de inhoud van het blad nog verder zal verminderen. Waarschijnlijk om dezelfde reden stelde LUIRINK voor de financieringsmoeilijkheden, die aan de uitgave van het blad zijn verbonden, op te lossen door het onregelmatig te doen verschijnen. De meerderheid van het algemeen bestuur ging hiermede evenwel niet accoord. Wel werd de noodzaak erkend het blad in kleiner formaat en slechts eenmaal in de veertien dagen uit te geven.

Ten gevolge van de mede onder invloed van de Hongaarse gebeurtenissen sterk gedaalde oplage van het blad "Vrede" (oktober 1956: ca. 12.000, thans ca. 8.000) leek het de bestuursleden financieel niet langer verantwoord het blad in de huidige vorm en als weekblad te laten voortbestaan.

Alvorens tot wijzigingen te besluiten, zou het bestuur nog in overleg treden met de plaatselijke werkcomité's.

Door de gebeurtenissen rond de 4e november zijn de "randfiguren" in de NVR zich kennelijk plotseling bewust geworden van de leidende rol der communisten in de vredesbeweging.

Bij hen overheerst de mening, dat hieraan thans een eind moet komen.

De organisatie-secretaris der CPN, H.J.HOEKSTRA, zou onlangs gezegd hebben, dat de partij haar controle op de vredesbeweging reeds verloren heeft.

Bijzonder geprikkeld toonde zich in dit verband ook de algemeen secretaris der CPN, Paul de GROOT, in het artikel dat van zijn hand naar aanleiding van het gebeuren in het Midden-Oosten en Hongarije verscheen in het communistische dagblad "De Waarheid", d.d. 24 december 1956. Daarin laakte hij de wijze waarop:

"het sociaal-pacifisme, "De Derde Weg" en andere verdunde oplossingen ervan onder aanhangers van de vredesbeweging, onder sympathiserenden en ook leden van de communistische partij." op de 4 november-gebeurtenissen hadden gereageerd. De GROOT besloot het bewuste artikel met de voor de CPN-leden in de NVR behartenswaardige woorden:

"het is ook nodig alle foutieve opvattingen en schakeringen onder de voorstanders van de vrede te ontleden en te ontzenuwen, omdat zij, tot op zekere hoogte, even gevaarlijk zijn als de openlijke oorlogshetze".

Hoewel ook uit de aangehaalde zinsnede kan blijken, dat de CPN de hoop nog niet geheel heeft opgegeven de NVR als instrument te kunnen gebruiken, maakt haar leidsman Paul de GROOT er geen geheim van, dat hij in dit opzicht weinig optimistisch is. Hij zal evenwel rekening moeten houden met de door CHROESTSJOW zelf gesanctioneerde pogingen der communistische WVR-functionarissen de "linker" en "rechter" vleugel binnen de wereldvredesbeweging met elkaar te verzoenen. Hieruit blijkt, dat de beweging voor de Sowjet-Unie en het wereldcommunisme haar betekenis als "medium" nog niet heeft verloren.

Overigens verwacht de CPN-leiding - evenals de "midden-figuren" in de Vredesraad - dat de tegenstellingen nog wel overbrugd kunnen worden. Evenals de wereldvredesraad schijnen zij dit doel allereerst

te willen bereiken door de aandacht van de vredesstrijders te richten op datgene wat hen blijft binden; daarbij moet met name gedacht worden - zoals reeds werd opgemerkt met betrekking tot de Wereldvrede-raad - aan de strijd tegen de Duitse herbewapening. Hiertoe wekte M.B.MINNAERT-COELINGH op de algemeen bestuursvergadering d.d. 24 januari in haar verslag over de Praagse WVR-meeting de aanwezigenden dan ook dringend op.

Van soortgelijke strekking was het artikel, dat Nico LUIRINK schreef in "De Waarheid" van 14 januari j.l. Daarin sprak hij zijn tevredenheid uit over het door de NVR genomen besluit een "brede actie" te voeren tegen de West-Duitse herbewapening, "ondanks" - aldus LUIRINK - "de grote meningsverschillen met betrekking tot de situatie in Hongarije". Hoewel de schrijver zich in zijn artikel distancieert van de pacifistische stroming in de NVR, meent hij, dat de gebleken bereidheid om "samen verder te gaan" verheugend is.

Bij alle activiteit, welke de NVR opnieuw voornemens is te ontplooien, zullen de CPN en haar aanhang in de Nederlandse Vredesraad stellig met argusogen toezien, dat deze werkzaamheid zich - overeenkomstig het bekende partijcommuniqué van 23 november 1956 - "op vastere grondslagen dan voorheen" zal voltrekken, d.w.z. meer dan thans in overeenstemming met de politiek van de Sowjet-Unie.

maart 1957.